

2021-09-22
Slutversion

Fågelinventering och artskyddsutredning Sjöstadshöjden

Bedömning av påverkan på arter skyddade enligt
Artskyddsförordningen som bedöms kunna påverkas
av detaljplanen.

**: EKOLOGI
GRUPPEN**

: EKOLOGI GRUPPEN

Beställning: Exploateringskontoret, Stockholms Stad
Framställt av: Ekologigruppen AB
www.ekologigruppen.se
Telefon: 08-525 201 00
Slutversion: 2021-09-22
Uppdragsansvarig: Ulrika Hamrén
Medverkande: Aina Pihlgren (artskyddsutredning), Magnus Nilsson
(fågelinventering och rapport) och Dan Jansson (kartor)
Intern granskning av rapport: Ulrika Hamrén, 2021-08-26
Foton: Om inget annat anges: © Magnus Nilsson
Illustrationer och kartor: Ekologigruppen AB
Internt projektnummer: 9025
Bild på framsidan: rödstjärt från närliggande Årstaskogen

Innehåll

Sammanfattning	4
Inledning	6
Bakgrund	6
Artskyddsförordningen	6
Artskydd och detaljplaner	7
Föreslagen bebyggelse enligt planprogram.....	8
Resultat fågelinventering	9
Rödlistade arter.....	9
Övriga rödlistade arter, utan häckningskriterie.....	10
Tidigare fynd av rödlistade arter	10
Regionala och lokala signalarter.....	12
Övriga arter	13
Allmän beskrivning av området	13
Sammantagen bedömning av förenlighet med artskyddsförordningen.....	14
Bedömning av bevarandestatus och påverkan på groddjur.....	14
Bedömning av bevarandestatus och påverkan på fladdermöss	15
Bedömning av bevarandestatus och påverkan på rödlistade fåglar.....	16
Björktrast <i>Turdus pilaris</i> (NT)	16
Gråkråka <i>Corvus corone cornix</i> (NT).....	17
Grönfink <i>Carduelis chloris</i> (EN)	18
Svartvit flugsnappare <i>Ficedula hypoleuca</i> (NT)	19
Duvhök <i>Accipiter gentilis</i> (NT).....	20
Bedömning av bevarandestatus och påverkan på signalarter fåglar.....	21
Bedömning av bevarandestatus och påverkan på övriga fåglar.....	21
Skyddsåtgärder.....	21
Åtgärder för att gynna biologisk mångfald	22
Referenser.....	23
Bilaga 1 Metod fågelinventering	24

Sammanfattning

Ekologigruppen har på uppdrag av Exploateringskontoret, Stockholms stad, genomfört en heltäckande fågelinventering i planområdet Sjöstadshöjden samt tagit fram en artskyddsutredning för de skyddade arter som har observerats inom planområdet. Ekologigruppen har tidigare genomfört en naturvärdesinventering och trädinventering i Sjöstadshöjden samt en grod- och kräldjursinventering i Hammarbyskogen, där delar berör aktuellt planområde.

Totalt har 31 olika fågelarter noterats inom planområdet för Sjöstadshöjden, varav 26 bedöms kunna häcka (säker, trolig eller möjlig häckning). Fem rödlistade fågelarter som är skyddade enligt Artskyddsförordningen 4§ har påträffats inom planområdet för Sjöstadshöjden, se tabell.

Björktrast (rödlistad i kategorin nära hotad) förekommer med tre troliga revir inom planområdet som påverkas av den planerade bebyggelsen. Den lokala populationen av björktrast bedöms som helhet inte påverkas av byggplanerna. För att gynna ekologisk kontinuerlig funktion bör grönytefaktorn inriktas på gröna miljöer som gynnar fåglar.

Gråkråka (rödlistad i kategorin nära hotad) har observerat på flera ställen inom planområdet och arten har troligen ett revir där. Den planerade bebyggelsen bedöms inte påverka den lokala populationen av gråkråka. För att säkerställa ekologisk kontinuerlig funktion för gråkråka bör äldre träd sparas i området.

Grönfink (rödlistad i kategorin starkt hotad) har noterats på två platser inom planområdet, men arten verkar inte häcka i området. Den planerade bebyggelsen bedöms inte påverka den lokala populationen av grönfink.

Svartvit flugsnappare (rödlistad i kategorin nära hotad) häckar troligen på två ställen inom planområdet, men den planerade bebyggelsen påverkar inte reviren. Den lokala populationen av svartvit flugsnappare bedöms därmed inte påverkas av byggplanerna.

Duvhök (rödlistad i kategorin nära hotad) har observerats på två platser inom planområdet, men bedöms inte häcka där. Däremot ingår skogen i dess födosöksrevir. Det förekommer häckningar i närliggande Årstaskogen i väster och Lilla Sickla i öster. Föreslagen bebyggelse bedöms inte påverka den lokala populationen av duvhök.

Då populationerna av fågelarterna inte bedöms påverkas av byggplanerna och ekologisk kontinuerlig funktion kan behållas så bedöms ingen av arterna utlösa förbud enligt artskyddsförordningen

Art	Rödlistad/Fågeldirektivs art	Förbud enligt artskyddsförordningen utlöses (ja/nej)
Björktrast <i>Turdus pilaris</i> (NT)	Arten är rödlistad som nära hotad (NT).	Nej.
Gråkråka <i>Corvus corone cornix</i> (NT)	Arten är rödlistad som nära hotad (NT).	Nej.
Grönfink <i>Carduelis chloris</i> (EN)	Arten är rödlistad som nära hotad (NT).	Nej.
Svartvit flugsnappare <i>Ficedula hypoleuca</i> (NT)	Arten är rödlistad som nära hotad (NT).	Nej.
Duvhök <i>Accipiter gentilis</i> (NT)	Arten är rödlistad som nära hotad (NT).	Nej.

Fyra signalarter fågel, grå flugsnappare, kungsfågel, rödstjärt och tofsmes, förekommer inom planområdet. Tre av arterna påverkas inte av den planerade bebyggelsen, men tofsmes har ett troligt

revir inom planområdet som påverkas av planerna. Tofsmes har en livskraftig nationell och lokal population och populationen bedöms inte påverkas av byggplanerna.

Inom planområdet förekommer följande fågelarter (ej rödlistade) med trolig eller möjlig häckning: trädkrypare, nötväcka, gärdsmyg och skogsduva. Dessa arter har alla livskraftiga populationer nationellt och lokalt och deras populationer bedöms inte påverkas av den planerade bebyggelsen.

Arbeten ska utföras utanför häckningssäsong om de riskerar att döda och skada häckande fåglar, ägg och/eller ungar.

Livsmiljöer och fynd av groddjur ligger utanför den planerade bebyggelsen och bedöms därför inte påverkas av planerna.

Fladdermöss har inte inventerats. I området finns begränsat med hålträd som skulle kunna utgöra yngel- eller övervintringsplatser. Planens till stora delar urbana läge nära vägar och befintlig bebyggelse, gör det mindre sannolikt att dessa delar utgör ett optimalt område för fladdermöss, men det är inte undersökt. I det fall fladdermöss förekommer är det troligt att de uppehåller sig och födosöker utmed befintlig gångväg som löper genom området, i mer glesa delar av skogsobjekten, samt i brynmiljöer mot Hammarbyskogen. Flera av dess naturmiljöer kommer kvarstå som natur- eller parkmark i föreslagen plan, men bitvis minska i storlek och omfattning.

Inledning

Ekologigruppen har tidigare på uppdrag av Exploateringskontoret, Stockholms stad, genomfört en naturvärdesinventering och trädinventering vid Sjöstadshöjden (Ekologigruppen, 2020) och en naturvärdesinventering vid Hammarbyskogen (2018). Ekologigruppen har även gjort en kompletterande inventering av grod- och kräldjur i Hammarbyskogen (2018).

Målet med fågelinventeringen var att få en uppfattning om vilka fågelarter som förekommer och om eventuella revir för prioriterade fågelarter, som potentiellt har starkt skydd i artskyddsförordningen.

Syftet med artskyddsutredning har varit att göra en bedömning av nationell och lokal bevarandestatus för de skyddade arter som har observerats inom området vid Sjöstadshöjden samt bedöma huruvida genomförandet av planen utlöser förbud enligt artskyddsförordningen på skyddade arter i området.

Inventeringsområdets läge och avgränsning framgår av figur 1.

Bakgrund

Artskyddsförordningen

Artskyddsförordningens fridlysningsbestämmelser (förbuden) finns i 4–9 §§. Den 4 § och den 7 § är båda implementeringar av EU-direktiv. Den 6 §, den 8 § och den 9 § är nationella svenska fridlysningsbestämmelser. Undantagen från fridlysningsbestämmelserna regleras i 14–15 §§. Länsstyrelsen beslutar om dispens enligt 14 § (”EU-arter”) och 15 § (”svenska arter”) i artskyddsförordningen. Alla svenska vilda fåglar är skyddade enligt artskyddsförordningens 4 §.

Artskyddsförordningen ger ett skydd för alla vilda fåglar och ett antal djur och växter som finns uppräknade i artskyddsförordningens bilagor. Olika arter har olika skydd beroende på i vilken § i artskyddsförordningen som arten är skyddad. Alla fåglar är skyddade enligt § 4. Skyddet är utformat som ett strikt skydd, det vill säga, det finns ingen rimlighetsavvägning mellan olika intressen. I prejudikat finns bedömningar att det inte är enstaka individer som är skyddade utan snarare den lokala populationen (Se faktaruta).

Alla arter av fladdermöss är i Sverige fredade enligt 3§ jaktlagen och fridlysta enligt Artskyddsförordningens fridlysningsbestämmelser 4§. Olika arter av groddjur är skyddade i olika paragrafer (4§ och 6§) i Artskyddsförordningen.

Utdrag ur 4 § artskyddsförordningen

4 § I fråga om vilda fåglar och i fråga om sådana vilt levande djurarter som i bilaga 1 till denna förordning har markerats med N eller n är det förbjudet att

1. avsiktligt fånga eller döda djur,
2. avsiktligt störa djur, särskilt under djurens parnings-, uppfödning-, övervintrings- och flyttperioder,
3. avsiktligt förstöra eller samla in ägg i naturen, och
4. skada eller förstöra djurens fortplantningsområden eller viloplatser. Förbudet gäller alla levnadsstadier hos djuren.

Första stycket gäller inte jakt efter fåglar och däggdjur. I fråga om sådan jakt finns bestämmelser med motsvarande innebörd i jaktlagen (1987:259) och jaktförordningen (1987:905).

Lokal population är ett begrepp som är centralt vid tolkning av artskyddsförordningen är lokal population. Naturvårdsverket definierar population som en grupp av individer av samma art som nyttjar ett geografiskt avgränsat område samtidigt och har möjlighet att dela gener. En lokal population kan vara olika för olika arter. För en vanligt förekommande flygande art kan den lokala populationen vara stor och sträcka sig över stora ytor på läns- eller till och med nationell nivå medan den för arter som sprider sig dåligt är betydligt mindre. I stor utsträckning saknas praxis om hur lokal population skall bedömas.

Artskydd och detaljplaner

Vid planläggning av ett område är det två viktiga bedömningar som skall göras för varje skyddad art som förekommer i området:

1. Försvåras upprätthållandet av gynnsam bevarandestatus? Om ett projekt eller en plan bedöms påverka populationen är det inte möjligt att söka dispens, istället behöver skyddsåtgärder vidtas så att populationen inte påverkas.
2. Görs intrång i en arts livsmiljö? Om väsentliga delar av en fågelarts livsmiljö minskar på grund av planläggningen kan denna behöva ersättas på annat håll.

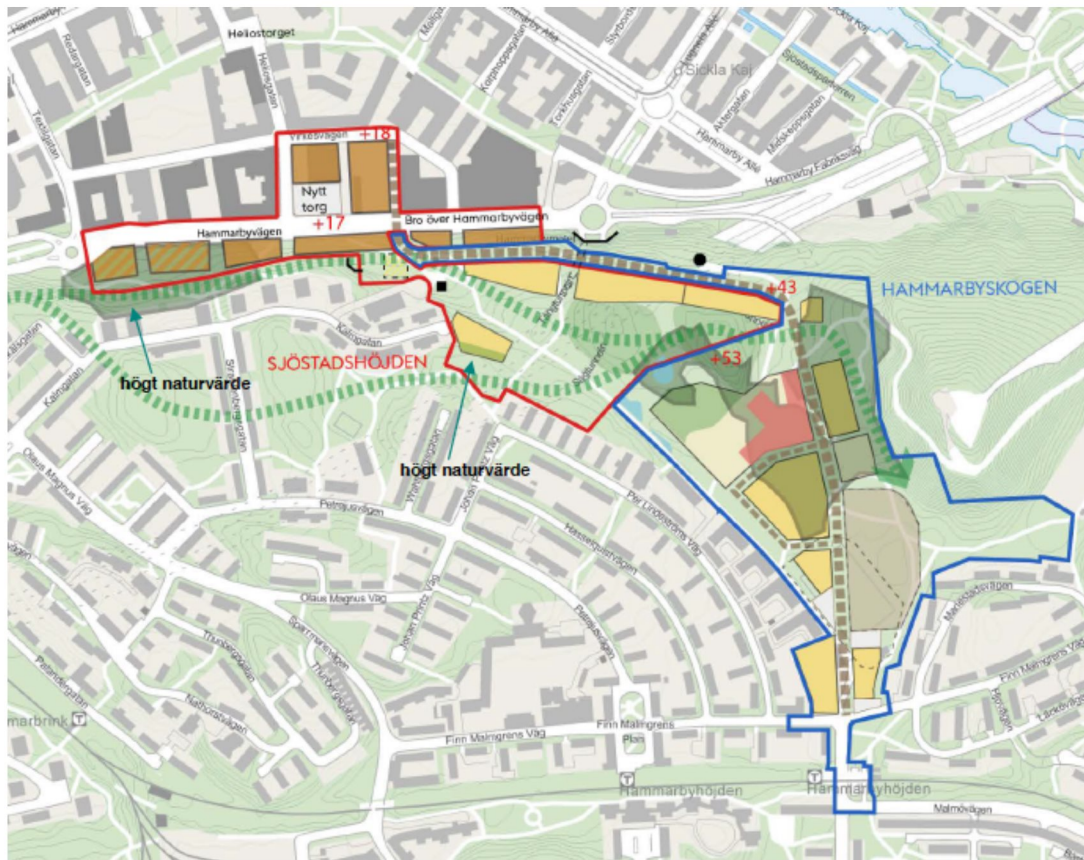
Om båda dessa frågor hanteras, behövs inte längre dispensen. Målet med skyddsåtgärderna blir alltså att göra dispensen onödig, genom att population och livsmiljöers ekologiska funktion inte påverkas negativt. Skyddsåtgärder kan ha karaktären av kompensationsåtgärder där ett näraliggande område iordningställs så att numerären av arten inte minskar. Ett samråd med Länsstyrelsen bör genomföras om det finns risk för att förbud utlöses eller om det krävs särskilda skyddsåtgärder för att inte utlösa förbud.

Hur hanteras artskyddsfrågor inom detaljplan och samrådas med Länsstyrelsen?

Artskyddet ska i huvudsak hanteras inom planprocessen och bedömningen av fridlysta arters bevarandestatus och påverkan bör finnas redan i plansamrådet. Om påverkan på bevarandestatus kan undvikas genom försiktighets- och skyddsåtgärder, ska en anmälan om samråd enligt 12 kapitlet 6 § miljöbalken göras till Länsstyrelsen, för att säkerställa att förbuden i artskyddsförordningen inte utlöses. Samråd ska ske senast 6 veckor innan åtgärden avses att utföras och under den tiden får åtgärden inte påbörjas. Länsstyrelsen kan inte överpröva en detaljplan på den grunden att den strider mot artskyddsbestämmelserna, eftersom artskydd inte är en överprövningsgrund enligt 11 kap. 10 § PBL (om inte påverkan sker på ett Natura 2000-område som är ett riksintresse enligt 4:8 MB). Planen kan antas men går inte att genomföra om den strider mot artskyddsförordningens bestämmelser.

För artförekomster där förbud riskerar att utlösas ges alltså förslag på åtgärder så att kontinuerlig ekologisk funktion säkerställs så att inte förbud utlöses. Samråd med Länsstyrelsen föreslås för att säkerställa att de delar uppfattningen gällande skyddsåtgärder. Om inte skyddsåtgärder behövs för en art, ges för vissa arter rekommendationer istället. Om bedömningen är att väsentliga delar av en skyddad arts livsmiljö minskar på grund av planläggningen ges förslag på hur livsmiljön kan ersättas på annat håll. Om skyddsåtgärder eller rekommenderade åtgärder planeras genomföras måste först ett 12:6 samråd med Länsstyrelsen ske, eftersom åtgärder både kan få positiva och negativa följder för biologisk mångfald. För ytterligare bakgrund gällande Artskyddsförordningen se Bilaga 2.

Föreslagen bebyggelse enligt planprogram

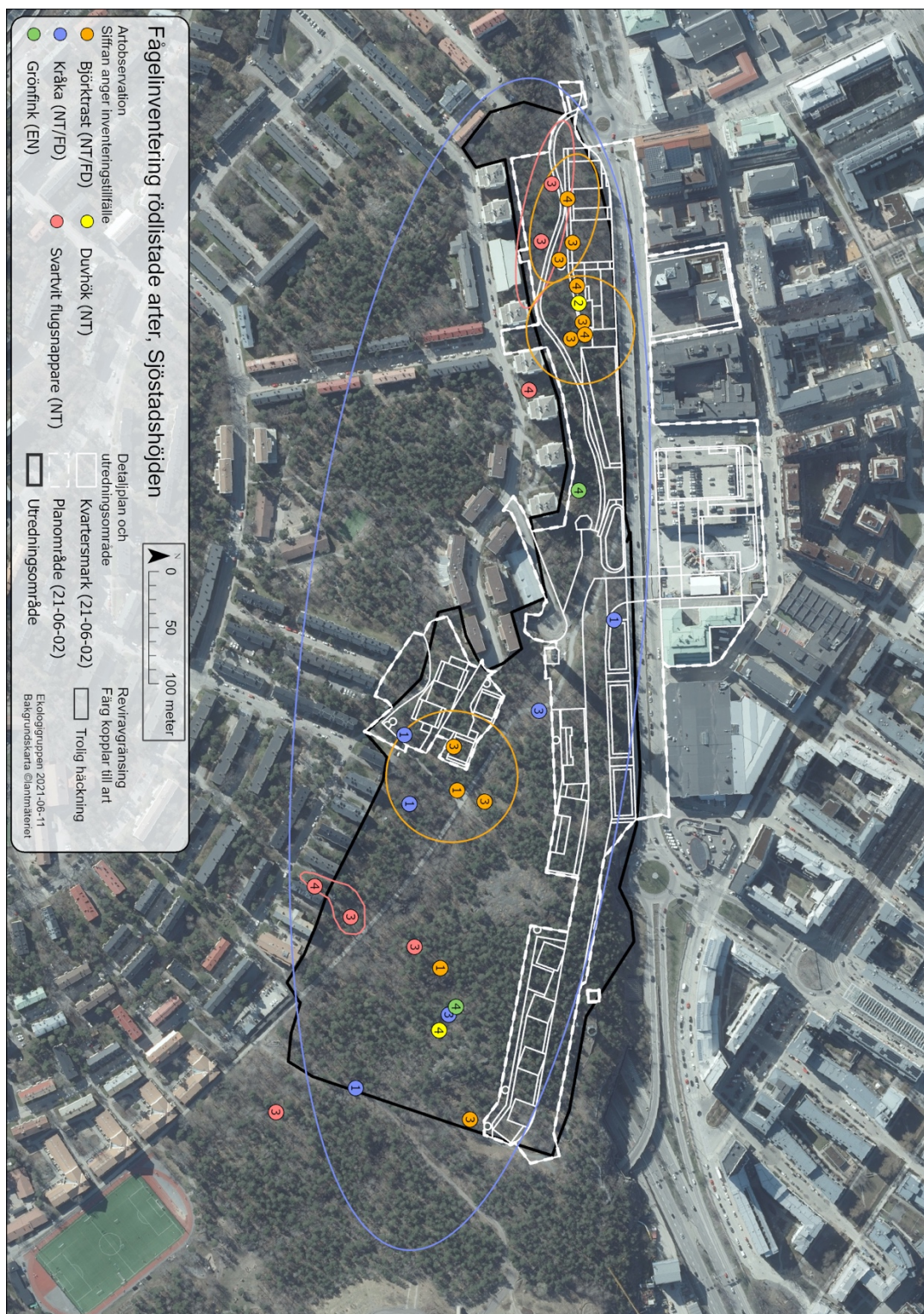

Figur 1. Föreslagen bebyggelse vid Sjöstadshöjden (inom rød linje) och Hammarbyskogen (inom blå linje).

Resultat fågelinventering

Rödlistade arter

Inom planområdet har 30 arter noterats. Av dessa är 9 rödlistade och av dessa är det i sin tur 5 arter som bedöms med trolig eller möjlig häckning i området (karta i figur 2 och tabeller i figur 3 och 4).

Figur 2. Förekomst av rödlistade fågelarter och fågelrevir inom planområde för Sjöstadshöjden. NT=nära hotad, EN= starkt hotad, FD= listad i fågeldirektivet.

Björktrast (rödlistad i kategorin nära hotad, NT) förekommer med tre troliga revir inom planområdet.

Gråkråka (rödlistad i kategorin nära hotad, NT) har observerats på flera ställen inom planområdet och arten har troligen ett revir där.

Grönfink (rödlistad i kategorin starkt hotad, EN) har noterats på två platser inom planområdet med spel/sång men arten verkar inte häcka i området.

Svartvit flugsnappare (rödlistad i kategorin nära hotad, NT) har noterats med tre-fyra revirhävande hanar noterades under inventeringen 2021, varav två återfanns vid nästa tillfälle och bedöms med trolig häckning och revir (Figur 2). I planområdet och i inventeringsområdet förekommer lämpliga häckmiljöer. Ett antal observationer av arten finns registrerade på Artportalen, sökning 2000–2021.

Duvhök (rödlistad i kategorin nära hotad, NT) har observerats med två färskas slaktplatser inom planområdet och enligt Artportalen sågs den med slaget byte samma dag som ett av inventeringstillfällena. Under tidigare naturvärdesinventering noterades den födosökande. Eftersom inget bo eller häckningskriterie kunde noteras, är det troligaste att planområdet ingår i ett födosöksrevir, men att själva häckningen ligger utanför. Häckning har noterats i år vid Lilla Sickla och tidigare har den även häckat i östra Årstaskogen.

Figur 3. Tabell över de fem rödlistade arter med revir inom planområdet.

Art	Rödlistad/Fågeldirektivs art
Björktrast <i>Turdus pilaris</i> (NT)	Arten är rödlistad som nära hotad (NT).
Gråkråka <i>Corvus corone cornix</i> (NT)	Arten är rödlistad som nära hotad (NT).
Grönfink <i>Carduelis chloris</i> (EN)	Arten är rödlistad som nära hotad (NT).
Svartvit flugsnappare <i>Ficedula hypoleuca</i> (NT)	Arten är rödlistad som nära hotad (NT).
Duvhök <i>Accipiter gentilis</i> (NT)	Arten är rödlistad som nära hotad (NT).

Övriga rödlistade arter, utan häckningskriterie

Förutom ovan nämnda häckande arter noterades fyra andra rödlistade arter tillfälligtvis. Gråtrut (VU), fiskmås (NT) och tornseglare (EN) häckar i närheten och ses i luftrummet. Sånglärka (NT) noterades sträckande.

Tidigare fynd av rödlistade arter

Enligt Artportalen finns fynd av grönsångare (NT), 2015, ärtsångare (NT), 2018 och mindre hackspett (NT), 2020.

Figur 4. Tabellen visar rödlistade arter och naturvårdsarter av fågel som noterades i planområdet. De arter som bedöms med trolig eller säker häckning inom planområdet är markerade med **fet stil**. Alla fågelarter omfattas av § 4 i artskyddsförordningen. FD = Fågeldirektivet. Rödlistekategorier: NT - nära hotad, VU - sårbar, EN - starkt hotad. Inventeringstillfällena är 25/3, 16/4, (4/5), 18/5 och 28/5. Tre rödlistade arter som ej påträffades, finns registrerade i Artportalen

Svenskt namn	Antal par, ex	Indikator-värde	Aktivitet	Förekomst	Datum
Björkrast , NT	3 par	Ringa	Trolig häckning, föda åt ungar	Både västra och östra delen av planområdet	25/3, 16/4, 18/5, 28/5
Gråkråka , NT	1par	Ringa	Trolig häckning, Par i häcktid, lämplig biotop vid flera tillfällen. Även äldre kråkbo noterat.	I hela planområdet	25/3, 16/4, 18/5, 28/5
Grönfink , EN	2 par	Ringa	Möjlig häckning, spel/sång	Både västra och östra delen av planområdet	28/5
Svartvit flugsnappare , NT	2-3 par/ex	Visst	Trolig häckning, spel/sång	Både västra och östra planområdet	18/5, 28/5
Duvhök , NT	1 ex	Högt	Fleras så kallade slaktplatser av duva noterades.	Både västra och östra delen av planområdet	16/4, 18/5
Mindre hackspett , NT	1 ex	Mycket högt	Födosökande	Hammarbyskogen,	Artportalen 15/7, 2020.
Grönsångare , NT	1 ex	Visst	Möjlig häckning, spel/sång	Hammarbyskogen,	Artportalen, 2015
Ärtsångare , NT	1 ex	Visst	Möjlig häckning, spel/sång	Hammarbyskogen,	Artportalen, 2018
Fiskmåsa , NT	1 par	Ringa	Födosökande.	Häckande på hustak precis utanför planområdet	25/3, 16/4, 18/5, 28/5
Tornseglare , EN	4 ex	Ringa	4 ex förbiflygande och födosökande. Häckar troligen utanför planområdet.	I hela planområdet och utanför	18/5, 28/5
Gråtrut , VU	1 par	Ringa	Födosökande	Häckar utanför planområdet.	25/3, 16/4, 18/5, 28/5
Sånglärka	1 ex	Högt	Sträckande		16/4
Trädkrypare	1-2 par/ex	Visst	Möjlig häckning, Obs i häcktid	Östra planområdet	25/3, 16/4
Skogsduva (tidigare rödlistad, 2010)	1 ex	Högt	Möjlig häckning. Obs i häcktid. Förbiflygande	Västra delen av planområdet	16/4
Tofsmes	2 par/ex	Högt	Trolig häckning. Spel/sång	Östra delen av planområdet	25/3, 16/4
Grå flugsnappare	1 par/ex	Visst	Trolig häckning. Spel/sång	Östra delen av planområdet	18/5, 28/5
Kungsfågel (tidigare rödlistad, 2015)	1 par/ex	Ringa	Trolig häckning. Spel/sång	Östra delen av planområdet	25/3
Gärdsmyg	2 par/ ex	Ringa	Trolig häckning. Spel/sång	Västra delen av planområdet	25/3, 16/4
Rödstjärt	2 par/ex	Ringa	Trolig häckning. Spel/sång	Både västra och östra delen av planområdet	18/5, 28/5

Regionala och lokala signalarter

Figur 5. Förekomst av häckande signalarter, fågel och deras revir inom planområde för Sjöstadshöjden. Sju lokala naturvårdsarter förekommer inom planområdet.

Tofsmes förekommer med trolig häckning och med 1-2 revir inom planområdet. Tofsmes har en livskraftig nationell och lokal population. Den är en god signalart för barrskog och ställer höga krav på större sammanhängande skogar med naturskogs kvaliteter. Tofsmes bedöms därför vara en signalart i arbetet med naturvärdesinventeringar och är också en prioriterad art i stadens arbete med ekologiska samband för barrskogslevande arter, där stadens habitatnätverk använder tofsmes som modellart. Detta belyses i den spridningsanalys som tagits fram som del av planarbetet (Ekologigruppen, 2021).

Grå flugsnappare har noterats två gånger och bedöms med trolig häckning och därmed med ett revir inom planområdet. Arten har en livskraftig population och bedöms inte hotad. Den häckar i både barr-, bland- och lövskogar. Tätortsnära är den dock relativt ovanlig och indikerar sammanhängande skog. Den bedöms därför ha ett lokalt signalartsvärde.

Kungsfågel har noterats vid ett tillfälle inom planområdet i lämplig biotop, varför den bedöms med möjlig häckning. Kungsfågel är tidigare rödlistad pga. negativ trend. Det är dock en vanlig art, utan synbart högre krav på sitt habitat. Kungsfågel är skogsart som inte påträffas lika ofta i parker.

Rödstjärt har observerats inom planområdet med två sjungande hanar vid två tillfällen och bedöms därmed med trolig häckning. Arten har gynnsam bevarandestatus nationellt och regionalt och bedöms vara en relativt vanlig art. Den häckar gärna i holkar eller hålträd. Den påträffas både i barr- och lövskog, men är kanske främst en karaktärsart för tallskog. Den är mindre vanlig i parkmiljöer och bedöms ha ett lokalt signalvärde.

Gärdsmyg är också en relativt vanlig art som dock ställer vissa krav på sin livsmiljö. Gärna löv- eller blandskog med rik buskvegetation eller vattendrag. Signalvärdet är tämligen lågt, men den bedöms ändå ha ett visst lokalt intresse. Västra Sjöstadshöjden utgör en förväntat biotop för arten.

Skogsduva är en tidigare rödlistad art som häckar i gamla hålträd. Den häckar i närliggande Årstaskogen liksom i Lilla Sickla, så att den påträffas i den lövrika Sjöstadshöjden, är inte så förvånande. Dock sågs den bara en gång förbiflygande, vilket innebär möjlig häckning och inget uttritat revir.

Trädkräpare är ytterligare en art som får betraktas som tämligen vanlig, men som ställer krav på sin livsmiljö, främst i form av gamla träd och håligheter under barken för sina bon. Den påträffas ofta där det finns grova lövträd, men även i barrskogsmiljöer. Den är ovanligare i parker varför den ändå kan betraktas ha ett visst lokalt intresse. Här förekommer den i östra delen med ett revir.

Övriga arter

Inom planområdet förekommer även följande 15 fågelarter med trolig eller möjlig häckning: bofink, svarthätta, lövsångare, rödhake, koltrast, taltrast, ringduva, blåmes, talgoxe, steglits, pilfink, gråsparv, nötskrika och skata. Nötväcka och större hackspett noterades med bo och därmed säker häckning. Dessa arter har alla livskraftiga populationer nationellt och lokalt.

Figur 6. Tabellen visar övriga arter av fågel som noterades i planområdet. Alla arter bedöms häcka inom planområdet. Alla fågelarter omfattas av § 4 i artskyddsförordningen. Inventeringstillfällena är 25/3, 16/4, (4/5), 18/5 och 28/5

Svenskt namn	Antal par, ex	Indikatorvärde	Aktivitet
Bofink	5 ex	Ringa	Trolig häckning. Spel/sång
Lövsångare	1 ex	Ringa	Trolig häckning. Spel/sång
Svarthätta	2 ex	Ringa	Trolig häckning. Spel/sång
Rödhake	6 ex	Ringa	Trolig häckning. Spel/sång
Koltrast	8 ex	Ringa	Trolig häckning. Spel/sång
Taltrast	1 ex	Ringa	Trolig häckning. Spel/sång
Blåmes	6-8 ex/par	Ringa	Trolig häckning. Spel/sång
Talgoxe	8-10 ex/par	Ringa	Trolig häckning. Spel/sång
Steglits	1 par	Ringa	Trolig häckning. Spel/sång
Gråsparv	1 par	Ringa	Trolig häckning. Obs i häcktid
Pilfink	1 ex	Ringa	Möjlig häckning. Obs i häcktid
Nötväcka	1 par	Ringa	Säker häckning. Matning av ungar.
Större hackspett	2 par	Ringa	Säker häckning. Matning av ungar i bo på två ställen..
Skata	1 par	Ringa	Trolig häckning. Obs. i häcktid, lämplig biotop.
Nötskrika	2 ex	Ringa	Trolig häckning. Obs. i häcktid, lämplig biotop.
Ringduva	5 ex	Ringa	Trolig häckning. Spel/sång

Allmän beskrivning av området

Områdets östra delar, egentligen en del av Hammarbyskogen, består av barrnatskog och en del blandskog, dominerad av tall. Centralt förekommer äldre barrskog med gamla tallar. Västra delen av den så kallade Sjöstadshöjden består av lövrik blandskog där de äldsta träden är gamla tallar med pansarbark och gott om talticka. Lövträden består av bland annat alm, lönn och hägg.

Sammantagen bedömning av förenlighet med artskyddsförordningen

Fem fågelarter som är rödlistade och skyddade enligt 4§ (tabell 2) påträffades i området, ingen av arterna bedöms utlösa förbud enligt artskyddsförordningen (Tabell 3). I nedanstående avsnitt beskrivs respektive art.

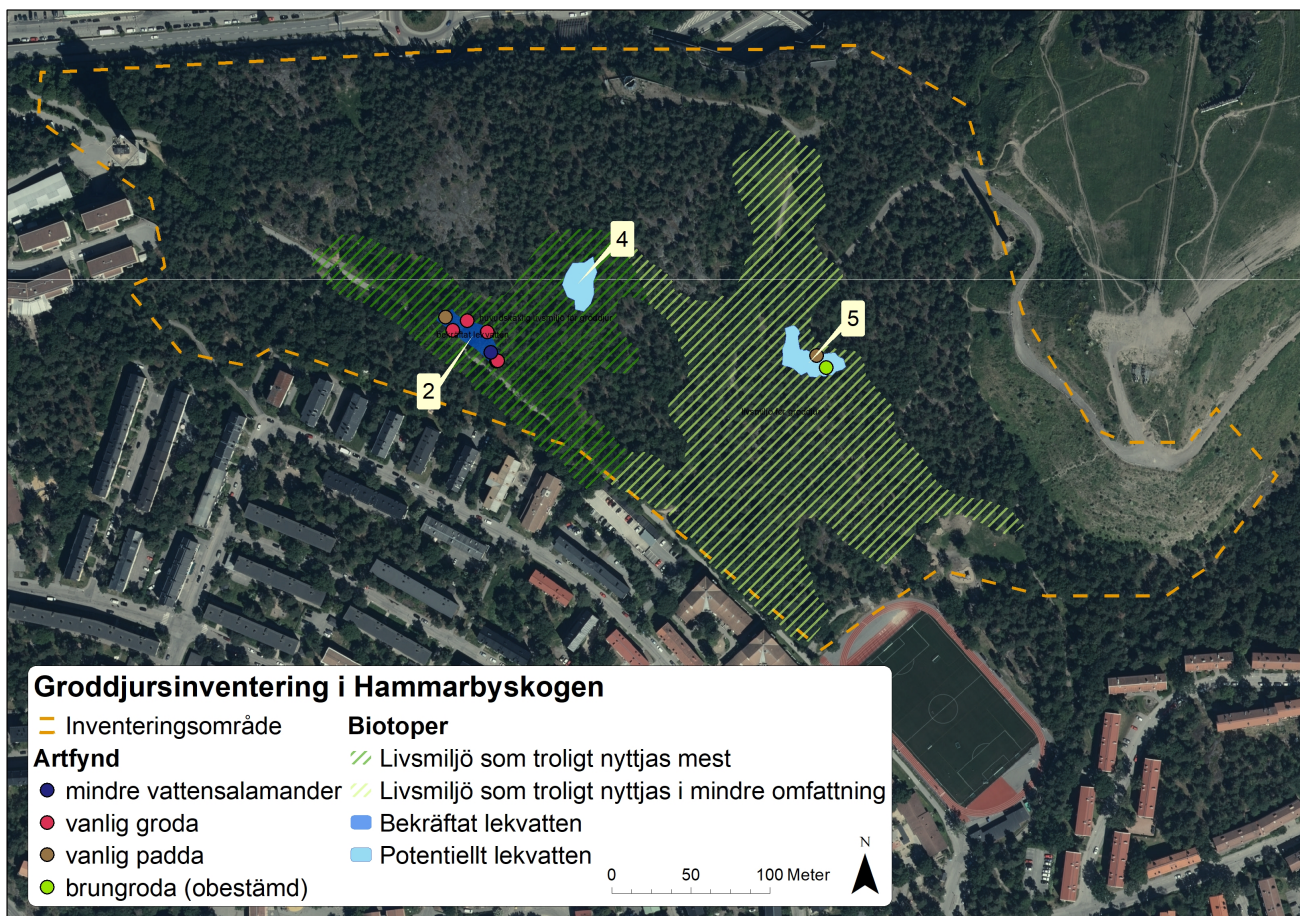
Tabell 2. Samtliga rödlistade arter får i denna tabell en bedömning om förbud utlöses (ja/nej) enligt artskyddsförordningen.

Art	Rödlistad/Fågeldirektivs art	Förbud enligt artskyddsförordningen utlöses (ja/nej)
Björktrast <i>Turdus pilaris</i> (NT)	Arten är rödlistad som nära hotad (NT).	Nej.
Gråkråka <i>Corvus corone cornix</i> (NT)	Arten är rödlistad som nära hotad (NT).	Nej.
Grönfink <i>Carduelis chloris</i> (EN)	Arten är rödlistad som nära hotad (NT).	Nej.
Svartvit flugsnappare <i>Ficedula hypoleuca</i> (NT)	Arten är rödlistad som nära hotad (NT).	Nej.
Duvhök <i>Accipiter gentilis</i> (NT)	Arten är rödlistad som nära hotad (NT).	Nej.

Bedömning av bevarandestatus och påverkan på groddjur

Inom utredningsområdet har fynd av vanlig groda (*Rana temporaria*), vanlig padda (*Bufo bufo*) och mindre vattensalamander (*Lissotriton vulgaris*) gjorts vid en inventering 2017 (Ekologigruppen 2017). Vanlig groda var den mest vanliga arten och både vuxna individer och ägg observerades. Vanlig groda noterades vid lek då grodorna både kunde ses och spelläten höras. Mindre vattensalamander observerades vid ett tillfälle och endast en vuxen individ. Vanlig padda sågs några enstaka gånger.

Mindre vattensalamander är i huvudsak ett landlevande djur, men håller sig gärna året runt i närheten av sina lekvatten. Dessa lekvatten kan vara av olika typer och bestå av såväl tillfälliga som permanenta småvatten. Efter övervintringen vandrar djuren i april-maj till lekvattnen där parning och äggläggning sker. Då leken avslutats går de tillbaka upp på land. Mindre vattensalamander finns upptagen i 6 § artskyddsförordningen. Det innebär att själva djuren är skyddade i alla levnadsstadier (från ägg till vuxna).

Figur 7. Groddjursmiljöer och fynd av groddjur återfinns bara i den östra delen, utanför planområdet, mot Hammarbyskogen. Livsmiljöer inkluderar både födosöksområden och övervintringsmiljöer. Mörkare grön rastering motsvarar de livsmiljöer som troligen nyttjas mest.

Bedömning av påverkan på groddjur

Livsmiljöer och fynd av groddjur ligger utanför den planerade bebyggelsen och bedöms därför inte påverkas av planerna.

Bedömning av bevarandestatus och påverkan på fladdermöss

Fladdermöss har inte inventerats. I området finns begränsat med hålträd som skulle kunna utgöra yngel- eller övervintringsplatser. Planens till stora delar urbana läge nära vägar och befintlig bebyggelse, gör det mindre sannolikt att dessa delar utgör ett optimalt område för fladdermöss, men det är inte undersökt.

Bedömning av påverkan på fladdermöss

Livsmiljöer för fladdermöss har inte avgränsats. I det fall fladdermöss förekommer är det troligt att de uppehåller sig och födosöker utmed befintlig gångväg som löper genom området, i mer glesa delar av skogsobjekten, samt i brynmiljöer mot Hammarbyskogen. Flera av dess naturmiljöer kommer kvarstå som natur- eller parkmark i föreslagen plan, men bitvis minska i storlek och omfattning.

Oaktat bekräftad förekomst eller ej så är det viktigt att anpassa belysning i de delar som vetter mot, eller är i naturmark, då kunskapen om ljusföroreningar och negativ inverkan på fauna ökar.

Bedömning av bevarandestatus och påverkan på rödlistade fåglar

Björktrast *Turdus pilaris* (NT)

Ekologi och livsmiljökrav

Björktrast häckar i skogar, ofta i anslutning till odlad mark. Den häckar också i parker och trädgårdar. Dagmaskrika gräsmattor verkar fungera som födosöksmiljö. Arten verkar inte ha särskilt höga krav på sin livsmiljö i tätortsnära områden.

Utbredning och population

Björktrast förekommer i hela Sverige och den senaste uppskattningen av det svenska beståndet är omkring 594 000 par 2018 (Wirdheim 2019).

Bevarandestatus

Björktrast, som är ny på rödlistan 2020, är rödlistad i kategori NT - nära hotad, på grund av att populationen minskar. Björktrast är nära hotad och dess nationella bevarandestatus bedöms vara dålig.

Hot

Det är oklart varför populationen av björktrast minskar.

Figur 8. Atminstone tre par björktrast bedömdes häcka inom planområdet. Arten är rödlistad som nära hotad (NT) eftersom artens populationstrend är nedåtgående. Foto: © Magnus Nilsson

Bedömning av påverkan

Nationell population

Den senaste uppskattningen av det svenska beståndet är omkring 594 000 par 2018 (Wirdheim 2019). Den nationella populationen av björktrast bedöms inte påverkas av planerna vid Sjöstadshöjden.

Lokal population

Björktrast är fortfarande vanlig i Stockholms län. Den regionala populationen i Stockholms län har uppskattats till 24 000 par (Ottoson m.fl. 2012). Björktrast förekommer med tre troliga revir inom planområdet som påverkas av planerna, se figur 2. Den lokala populationen av björktrast bedöms som helhet inte påverkas av planerna vid Sjöstadshöjden.

Påverkan på livsmiljö

De tre troliga reviren med björktrast inom planområdet kommer att påverkas av planerna då byggnader planeras inom samtliga tre revir. Livsmiljöer som vid inventeringen innehöll revir bedöms inte kunna finnas kvar efter att byggplanerna har genomförts. Sannolikt kan arten hitta nya livsmiljöer i de delar av planområdet som inte bebyggs.

Rekommendationer för att gynna arten

För att säkerställa ekologiskt kontinuerlig funktion bör grönytefaktorn inriktas på gröna miljöer som gynnar fåglar.

Gråkråka *Corvus corone cornix* (NT)

Ekologi och livsmiljökrav

Gråkråka har inte så högt ställda krav på sin livsmiljö men föredrar boplatser som ligger ostörd från mänsklig aktivitet.

Utbredning och population

Den senaste uppskattningen av det svenska beståndet är omkring 145 000 par 2018 (Wirdheim 2019).

Bevarandestatus

Gråkråka förekommer i hela Sverige och är en i regionen allmän art som kom in ny på rödlistan 2020 på grund av nationellt minskande trend och är nu rödlistad i kategorin nära hotad (NT) (ArtDatabanken, 2020).

Hot

Arten påverkas negativt av avverkning av gamla och grova träd.

Bedömning av påverkan

Nationell population

Den senaste uppskattningen av det svenska beståndet är omkring 145 000 par 2018 (Wirdheim 2019). Den nationella populationen av gråkråka påverkas sannolikt inte av planerna vid Sjöstadshöjden.

Lokal population

Den regionala populationen i Stockholms län har uppskattats till 3 000 par (Ottoson m.fl. 2012). Gråkråka förekommer med flera observationer inom planområdet och med ett troligt revir.

Påverkan på livsmiljö

De planerade byggnaderna bidrar till att minska gråkråkans livsmiljö inom planområdet. Den planerade bebyggelsen bedöms inte påverka den lokala populationen av gråkråka.

Rekommendationer för att gynna arten

För att säkerställa ekologiskt kontinuerlig funktion bör äldre träd sparas i området.

Grönfink *Carduelis chloris* (EN)

Ekologi och livsmiljökrav

Arten är knuten till olika typer av miljöer såsom hagar, enbuskmarker, trädgårdar och parker. Grönfinken äter frön och insekter. Häckar i enbuskar eller täta granar på några meters höjd. Grönfink verkar inte ha särskilt höga krav på sin livsmiljö i tätortsnära områden.

Utbredning och population

Arten förekommer i hela Sverige. En del fåglar flyttar under vinterhalvåret till Nordtyskland och i vissa fall ända till Sydvästeuropa.

Bevarandestatus

Idag finns det uppskattningsvis drygt 660 000 par i landet. Den finns över nästan hela landet med högst täthet i de södra och mellersta delarna. Arten är relativt vanlig i Stockholms län med 50 000 par, men har minskat kraftigt de senaste 10 åren. Arten har inte varit rödlistad tidigare, men den mycket kraftiga minskningen de senaste 10 åren, orsakad av en sjukdom, innebär att den nu uppfyller kriterierna för EN. Eftersom den är rödlistad är bevarandestatus inte gynnsam på nationell nivå (ArtDatabanken 2020).

Figur 9. Grönfinken är starkt hotad efter en stark negativ trend.

Hot

En sjukdom (flagellat) har nyligen (2007) invandrat till Sverige och har sedan dess påverkat beståndet kraftigt negativt. Minskningstakten har uppgått till 61% under de senaste 10 åren.

Bedömning av påverkan

Nationell population

Populationen i landet påverkas sannolikt inte av planerna vid Sjöstadshöjden.

Lokal population

Den lokala populationen bedöms minst vara Stockholms län eller större. Inom planområdet har grönfink observerats på två platser under häckningstid, men arten verkar inte häcka i området. Den planerade bebyggelsen bedöms inte påverka den lokala populationen av grönfink.

Påverkan på livsmiljö

Kontinuerlig ekologisk funktion bedöms upprätthållas för grönfinkens livsmiljöer i området eftersom de delar som påverkas av den planerade bebyggelsen inte utgörs av revir.

Rekommendationer för att gynna arten

Inga särskilda rekommendationer föreslås.

Svartvit flugsnappare *Ficedula hypoleuca* (NT)

Ekologi och livsmiljökrav

Svartvit flugsnappare häckar i löv- och blandskog samt i trädgårdar och parker. Den förekommer i större delen av landet och har inte särskilt höga krav på sin livsmiljö. Den är hålträdshäckare men i tätbebyggda områden föredrar den att häcka i fågelholkar.

Utbredning och population

Svartvit flugsnappare förekommer i större delen av landet. I augusti och september flyttar flugsnapparna till tropiska Afrika. Det svenska beståndet beräknades 2012 till 1 400 000 par och 60 000 par i Stockholms län (Ottosson *et al.* 2012). Den senaste uppskattningen av det svenska beståndet är omkring 1 122 000 par 2018 (Wirdheim 2019). Svartvit flugsnappare är en i kommunen, regionen och i landet allmänt förekommande art som är ny på rödlistan 2020 på grund av minskande population.

Bevarandestatus

Arten har tidigare bedömts som livskraftig men populationsminskningen de senaste 10 åren innebär att kriterierna för NT (nära hotad) blir uppfyllda. Den svartvita flugsnapparen är en av våra mest allmänna häckfåglar, och tack vare den stora tillgången på holkar i parker och trädgårdar är den jämte mesarna, en av våra vanligaste trädgårdsfåglar. Eftersom den är rödlistad är bevarandestatusen inte gynnsam på nationell nivå (ArtDatabanken 2020).

Hot

Förklaringar till minskningen saknas, men man befärar att klimatförändringen spelar in. I stadsmiljö utsätts flugsnapparen och andra småfåglar för jakt (predation) av bland annat kråkfåglar och katter (Jordbruksverket 2019).

Bedömning av påverkan

Nationell population

Det svenska beståndet är beräknades 2012 till 1 400 000 par (Ottosson *et al.* 2012) och den senaste uppskattningen av det svenska beståndet är omkring 1 122 000 par 2018 (Wirdheim 2019). Den nationella populationen påverkas sannolikt inte av planerna vid Sjöstadshöjden.

Lokal population

Den lokala populationen bedöms minst omfatta Stockholms län eller större. Fyra sjungande hanar av svartvit flugsnappare hördes vid en inventering 2021 och arten häckar sannolikt på två ställen inom planområdet. Reviren, ett i den nordöstra delen och ett i den sydöstra delen, bedöms inte påverkas av den planerade bebyggelsen. Den lokala populationen bedöms därmed inte påverkas av byggplanerna.

Påverkan på livsmiljö

Kontinuerlig ekologisk funktion bedöms upprätthållas för svartvit flugsnappare i området.

Rekommendationer för att gynna arten

För att säkerställa kontinuerlig ekologisk funktion bör hålträd och död ved i området sparas och fågelholkar bör sättas upp.

Duvhök *Accipiter gentilis* (NT)

Ekologi och livsmiljökrav

Duvhök är starkt bunden till skog för både häckning och födosök. Arten föredrar att jaga i äldre skog och undviker yngre bestånd. Duvhök jagar genom att sitta i skydd och spana av terrängen efter byten som den attackerar direkt från stillastående. Den har därför svårt att jaga i helt öppna marker. Duvhöken häckar uteslutande i skog, oftast i gammal skog, och boet kan användas flera gånger.

Utbredning och population

Duvhöken häckar över hela landet utom på kalfjället. Den svenska populationen skattas till 4500-11000 par 2012 (Artfakta 2021).

Bevarandestatus

Duvhök är rödlistad i kategorin NT-Nära hotad. En minskning av populationen pågår eller förväntas ske. Minskningen avser kvalitén på artens habitat och antalet reproduktiva individer (Artfakta 2021).

Hot

Arten påverkas troligen negativt av det moderna skogsbruket.

Figur 10. Duvhök från intilliggande häckning och revir.

Bedömning av påverkan

Nationell population

Den svenska populationen av duvhök uppgår till ungefär 7600 par (Sveriges fåglar 2020). Den nationella populationen bedöms inte påverkas av föreslagen bebyggelse i Sjöstadshöjden.

Lokal population

Populationen av duvhök i Uppland skattades till 350 par 2012, men är sannolikt lägre (Ottosson 2012).

Stockholm stad har kommit att bli en viktig livsmiljö för duvhöken som här har etablerat en livskraftig lokal delpopulation. Detta beror troligen på den rika tillgången på föda i form av duvor och råttor samt den högväxta gammelskogen som undgått storskaligt skogsbruk.

Påverkan på livsmiljö

Duvhök har noterats på två platser inom planområdet, men bedöms inte häcka där. Föreslagen bebyggelse bedöms inte påverka den lokala populationen av duvhök.

Rekommendationer för att gynna arten

Inga särskilda rekommendationer föreslås.

Bedömning av bevarandestatus och påverkan på signalarter fåglar

Grå flugsnappare förekommer med ett revir inom planområdet. Reviret berörs inte av några planerade byggnader och därmed bedöms gråflugsnappare inte påverkas av byggplanerna.

Kungsfågel har noterats vid ett tillfälle inom planområdet men har inte observerats som häckande. Kungsfågel bedöms inte påverkas av byggplanerna.

Rödstjärt har observerats inom planområdet men inget revir har kunnat fastställas. Rödstjärt bedöms inte påverkas av byggplanerna.

Tofsmes förekommer med ett troligt revir inom planområdet. Reviret påverkas av byggplanerna. Tofsmes har en livskraftig nationell och lokal population och populationen bedöms inte påverkas av byggplanerna. Skogen söder om planen kommer att finnas kvar som livsmiljö.

Bedömning av bevarandestatus och påverkan på övriga fåglar

Inom planområdet för Sjöstadshöjden så förekommer följande fågelarter (ej rödlistade) med trolig eller möjlig häckning: trädkrypare, nötväcka, gärdsmyg och skogsduva. Dessa arter har alla livskraftiga populationer nationellt och lokalt och deras populationer bedöms inte påverkas av planerna vid Sjöstadshöjden.

Utöver dessa arter har följande fåglar noterats i planområde (ej häckande); svarthätta, rödhake, koltrast, taltrast, skata, nötskrika, bofink, talgoxe, blåmes, gråsparv, större hackspett, steglits och pilfink. Dessa arter bedöms inte påverkas av planerna vid Sjöstadshöjden.

Skyddsåtgärder

Arbeten, såsom trädfällning, ska utföras utanför häckningssäsong (vanligen början av april till mitten augusti, men varierar beroende på art) om de riskerar att döda och skada häckande fåglar, ägg och/eller ungar.

Åtgärder för att gynna biologisk mångfald

- Spara naturmark i samtliga skeden. Speciellt i finplanering, detaljprojektering och genomförande kan ytterligare naturmark försvinna till följd av ledningsdragningar, behov av etableringsområden, av byggtekniska skäl, t ex hur sprängning och schakt kan genomföras, behov av byggställningar, sponter, osv. Det är därför av största vikt att välja tekniska lösningar som sparar naturmark, samt att avgränsa byggområdet tydligt med byggstaket, utanför vilket inget arbete får ske. En arbetsplatsdisposition (ADP) bör tas fram i samarbete med byggaktörer, och specificera hantering av mark i avtal med exploatör.
- Fågelholkar för olika arter sätts upp på lämpliga platser. Olika arter nyttjar olika typer av holkar, och placering görs i samråd med ekolog.
- Sätt upp mulmholkar, gärna mulmholkar med fågelholkar integrerat. Mulmholkar är holkar fyllda med sågspån, vilket gynnar många insekter som är knutna till gamla ihåliga träd, bland annat i ekmiljöer, gammal tallskog eller bland äldre lövträd. En mulmholk är en slags stor ”fågelholk” som utformas på ett specifikt sätt och fylls med sågspån av lövträ, med målet att efterlikna ett ihåligt träd. Holkarna bör innehålla minst 70–100 liter sågspån av lövved, gärna mer, och kan placeras på marken i ett skogsbryn eller inne bland glest stående ekar och andra lövträd. Specifik kunskap om mulmholk behövs hos de personer som ska ta fram sådana. Kombinerat med fågelholkar gynnas även hålhäckande fåglar som förekommer i området.
- Faunadepåer i form av högar med trädstammar och grenar, för att gynna insekter knutna till död ved. Flera av fåglarna har insekter som föda. Gamla träd som behöver avverkas inom planområdet läggs ut som faunadepåer i skogsmarken inom planområdet, framför allt i solexponerade lägen.
- Skapa högstubbar av vissa träd för att gynna vedlevande insekter. Genom att skapa högstubbar av träd skapas livsmiljöer för många vedlevande insekter vilket i sin tur även gynnar fåglar som livnär sig på larver av trädlevande insekter, som till exempel hackspettar.
- Grönytefaktor och grön gestaltning av kvartersmark är ett komplement till bevarad natur. Grönytefaktorn bör inriktas på gröna miljöer som gynnar fåglar, t ex med blommande och bärande träd och buskar.

Referenser

Tryckta källor:

ArtDatabanken 2020. Rödlistade arter i Sverige 2020. ArtDatabanken SLU, Uppsala

Naturvårdsverket 2003. Revirkartering, generell metod. Version 1:1: 2003-04-04.

<https://www.naturvardsverket.se/upload/stod-i-miljoarbetet/vagledning/miljoovervakning/handledning/metoder/undersokningstyper/tidigare%20versioner/revg.pdf>

Digitala källor:

ArtDatabanken 2021. Artfakta för de påträffade arterna. <http://artfakta.artdatabanken.se>

Artportalen 2021. Sökning med polygon inom och strax utanför området. Sökperiod var 2000–2020. Sidan besökt 2020-04-01. <http://www.artportalen.se>

BirdLife 2012. SOF-Sveriges ornitologiska förening. Häckningskriterier. <http://birdlife.se/atlasinventering/hackningskriterier/>

Svensk fågeltaxering 2017/2018. <https://www.fageltaxering.lu.se/inventera/metoder/standardrutter/metodik-standardrutter>

Bilaga 1 Metod fågelinventering

Området har inventerats på alla förekommande fågelarter genom en förenklad kombinerad punkt/linjetaxering vid fyra tillfällen i mars - maj, 2021. Hela området har noggrant gått igenom för att finna rödlistade arter och andra naturvårdsarter och även kunna rita i ungefärliga revir. Vanliga arter har däremot endast noterats med art och antal individer, genom att stanna upp vid ett antal punkter och räkna sjungande individer samt notera övriga påträffade fåglar under promenaden.

För att täcka in arter som förväntas finnas inom området genomfördes inventeringarna 25/3, 16/4, (4/5 – kort avstämning om flyttfåglar anlänt), 18/5 och 28/5. Inventeringarna genomfördes främst tidiga morgnar från gryning och framåt, enligt metoden för standardrutter (Svensk fågeltaxering, 2018).

Metoden utgår dels från Svensk fågeltaxering i form av punkt/linjetaxering och Naturvårdsverkets förenklade revirkartering, men har modifierats och förenklats utifrån områdets storlek och möjligheter.

Någon linjetaxering har därför ej utförts, men inventeringen har gjorts efter samma rutt varje gång, som täcker så stor del av området som möjligt. Förutom att noga eftersöka alla rödlistade arter och andra naturvårdsarter så har en skattning av antalet individer av alla arter gjorts genom att stanna på ett antal punkter och lyssna, på samma sätt som i en gängse punkttaxering.

Den förenklade revirkarteringen har här inneburit att ett observationstillfälle med häckningskriterie som obs i häcktid, lämplig biotop eller spel/sång, inneburit epitetet möjlig häckning. Har observation av samma individ gjorts två gånger är slutsatsen trolig häckning och ett ungefärligt revir har ritats in efter dessa observationsplatser. Om observationen är av högre häckningsdignitet som bo- ägg/ungar eller matning av ungar ges epitetet säker häckning med utritat revir.

Om reviret inte kan ritas in efter flera skilda punkter görs en ring runt punkten med en radie av 50 meter.